

Groźba dotkliwych kar finansowych ze strony UE

Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych bez nadzoru

PAWEŁ TRZASKOWSKI

Przepisy Unii Europejskiej nakładają na państwa członkowskie konkretne obowiązki związane z oczyszczaniem ścieków. Polska się z nich nie wywiązuje, dlatego w lutym 2022 r. Komisja Europejska (dalej także KE, Komisja) podjęła decyzję o wniesieniu do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej także TSUE) sprawy przeciwko naszemu krajowi w związku z nieprzestrzeganiem dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Może to spowodować nałożenie kar finansowych sięgających niemal 6 mld euro. O związanym z tym zagrożeniu Izba alarmowała już w 2010 roku. Najnowsza kontrola wykazała, że mimo upływu ponad dekady, gminy najczęściej nie posiadają danych o liczbie mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej, przydomowych oczyszczalni oraz ze zbiorników bezodpływowych. Nie szacują też ilości ścieków powstających na ich terenie. Trudno w tej sytuacji planować właściwe inwestycje. Te i wiele innych nieprawidłowości stało się powodem stanowczej reakcji KE.

Wprowadzenie

Dyrektywa Rady 91/271/EWG z 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych¹ (dalej także dyrektywa 91/271/EWG lub dyrektywa ściekowa) nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, aby wszystkie aglomeracje były wyposażone w system

zbierania ścieków komunalnych² oraz aby ścieki przed odprowadzeniem zostały poddane oczyszczaniu, głównie w procesie biologicznego oczyszczania z wtórnym osadzeniem lub z wykorzystaniem innej, równie skutecznej metody. Polska była zobowiązana³ wdrożyć wymagania dotyczące systemów kanalizacji

¹ Dz.U. L. 135 z 1991, ze zm., s. 40.

² Zgodnie z dyrektywą 91/271/EWG system zbierania oznacza: system przewodów i kanałów, przez który są gromadzone i odprowadzane ścieki komunalne.

³ W traktacie akcesyjnym, podpisanym w Atenach 16.4.2003, dotyczącym przystąpienia m.in. Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.

i oczyszczania ścieków komunalnych wynikające z dyrektywy 91/271/EWG do końca 2015 r. Jej przepisy zostały implementowane do prawa krajowego. Obecnie całość zagadnień związanych z gospodarką wodno-ściekową ujęto w ustawie z 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne⁴ oraz przepisach wykonawczych do niej.

Podstawowym instrumentem mającym zapewnić pełne wdrożenie postanowień dyrektywy jest Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (dalej także KPOŚK). To strategiczny dokument, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców (dalej także RLM)⁵ większej niż 2000 w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie. Celem programu jest zapewnienie kompletnego zbierania i odpowiedniego oczyszczania ścieków dzięki realizacji ujętych w nim inwestycji. Warunkami spełnienia wymogów dyrektywy 91/271/EWG jest zapewnienie, aby w każdej aglomeracji: wydajność oczyszczalni ścieków odpowiadała przynajmniej ładunkowi generowanemu na jej obszarze; jakość ścieków oczyszczonych odprowadzanych z każdej oczyszczalni była zgodna z wymaganiami określonymi w przepisach Prawa wodnego oraz wykonawczych; wyposażenie w systemy zbierania ścieków gwarantowały blisko 100% poziom obsługi.

Zgodnie z wymaganiami prawa oraz interpretacją Komisji Europejskiej (KE)

należy tak planować granice aglomeracji, żeby w jak największym stopniu cały produkowany przez nią ładunek ścieków był zbierany siecią kanalizacyjną i odprowadzany do oczyszczalni. W aglomeracji mogą występować indywidualne lub inne właściwe systemy zbierania, które osiągają ten sam poziom ochrony środowiska w sytuacji, gdy wprowadzenie jednego systemu zbierania nie jest uzasadnione ze względu na brak korzyści dla środowiska lub nadmierne koszty.

Zadania związane z KPOŚK są realizowane przez gminy (dalej także samorząd, jednostki samorządu terytorialnego lub JST) wchodzące w skład aglomeracji, którą wyznacza w drodze uchwały rada gminy wiodącej, po zawarciu porozumienia z innymi gminami, jeżeli znajdują się one na obszarze aglomeracji. Gmina wiodąca ma obowiązek przedkładać Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie (dalej także PGW WP) sprawozdania z realizacji KPOŚK w aglomeracji. Organ wykonawczy gminy⁶ dokonuje co dwa lata przeglądu jej obszarów i granic i w razie potrzeby informuje radę gminy o konieczności dokonania zmian.

Do zadań własnych gminy należy m.in. zbiorowe odprowadzanie ścieków. Zadania z tym związane podejmują (w ramach gminy lub związku gmin) przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne. Jednostka samorządu terytorialnego ustala kierunki rozwoju sieci kanalizacyjnej w studium

⁴ Dz.U. z 2021 r. poz. 2233, ze zm.

⁵ Równoważna liczba mieszkańców – ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażonych jako wskaźnik pięciodobowego zapotrzebowania tlenu (BZT₅) w ilości 60 g tlenu na dobę.

⁶ Wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne są zobowiązane opracować wieloletni plan rozwoju oraz modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, który po sprawdzeniu przez wójta uchwała rada gminy.

Problemy z wdrożeniem dyrektywy

Przeprowadzona przez NIK w latach 2020–2021 kontrola dotycząca zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych jednoznacznie wykazała niezapewnienie przez organy administracji publicznej właściwej i terminowej realizacji postanowień traktatu akcesyjnego, dotyczących wdrożenia do końca 2015 r. na obszarze wszystkich aglomeracji przepisów Unii Europejskiej związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych. Spośród 1584 aglomeracji o 38 793 049 RLM wszystkie warunki zgodności z dyrektywą 91/271/EWG – po upływie 4 lat od granicznego terminu jej wdrożenia – spełniało tylko 337 aglomeracji o 8 124 258 RLM, co stanowiło jedynie 21,0% rzeczywistej równoważnej liczby mieszkańców (RLMrz)⁷ aglomeracji. Jednocześnie w projekcie szóstej aktualizacji KPOŚK z sierpnia 2020 r. prognozowano, że w 2027 r., tj. po upływie 12 lat od wskazanej wyżej daty, określonej w traktacie akcesyjnym, wymogi te będą

spełniały 1344 aglomeracje z 1463 ujętych w tym projekcie. Komisja Europejska już w 2014 r. sygnalizowała, że warunki związane z przyjętymi poziomami skanalizowania są niezgodne z dyrektywą ściekową co do poziomu podłączeń w danej aglomeracji. KE wskazała m.in., że wyposażenie w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie 95% dla aglomeracji o RLM < 100 tys. i 98% dla aglomeracji o RLM ≥ 100 tys. jest niezgodne z dyrektywą, ponieważ wymaga ona wskaźnika zbierania ścieków na poziomie 100%. W styczniu 2018 r. KE wystosowała do Polski wezwanie do usunięcia uchybienia. Wskazała, że 1063 aglomeracje nie spełniały wymogów art. 3 dyrektywy 91/271/EWG, ponieważ ponad 2% wygenerowanego ładunku lub 2000 RLM było oczyszczane przez systemy (IAS⁸) inne niż indywidualne oczyszczalnie ścieków. W opinii Komisji 108 aglomeracji nie spełniało wymogów art. 3 i sekcji A załącznika I dyrektywy, ponieważ ponad 2% generowanego ładunku RLM nie zostało zebrane siecią kanalizacyjną ani nie było obsługiwane przez inne systemy. Zgodnie z podejściem KE, aglomeracje niespełniające warunku dotyczącego wymaganego poziomu wyposażenia w systemy zbierania ścieków są automatycznie uznawane za niespełniające pozostałych wymogów wynikających z dyrektywy ściekowej. W maju 2020 r. Komisja, na podstawie art. 258 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, skierowała do Polski uzasadnioną opinię

⁷ Rzeczywista równoważna liczba mieszkańców obliczona na podstawie sumy liczby mieszkańców aglomeracji, wartości RLM pochodzącej od osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji oraz RLM pochodzącej z przemysłu występującego na jej obszarze.

⁸ Indywidualne systemy albo inne odpowiednie systemy (ang. *individual systems or other appropriate systems*).

w związku z uchybieniem zobowiązaniom wynikającym z dyrektywy 91/271/EWG. Zarzuty dotyczyły niezapewnienia:

- w 1183 aglomeracjach wyposażenia w system zbierania ścieków komunalnych, indywidualne lub inne właściwe systemy zbierania, które osiągają ten sam poziom ochrony środowiska, gdy wprowadzenie jednego zbiorczego systemu nie było uzasadnione ze względu na brak korzyści lub nadmierne koszty;
- w 1282 aglomeracjach, aby ścieki komunalne odprowadzane do systemów zbierania były przed zrzutem poddawane wtórnemu oczyszczaniu;
- w 426 aglomeracjach bardziej rygorystycznego oczyszczania ścieków komunalnych odprowadzanych do systemów zbierania niż to, które opisano w art. 4 dyrektywy ściekowej.

W efekcie, w lutym 2022 r., KE podjęła decyzję o wniesieniu do TSUE sprawy przeciwko Polsce w związku z nieprzestrzeganiem dyrektywy 91/271/EWG, co w konsekwencji, według szacunku byłego Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej (obecnie Ministerstwo Infrastruktury), może spowodować nałożenie przez Trybunał kar finansowych sięgających niemal 6 mld euro.

Podkreślenia wymaga, że Najwyższa Izba Kontroli już po raz trzeci ujawnia brak pełnego wdrożenia w Polsce wymagań zawartych w dyrektywie ściekowej oraz informuje o związanych z tym

konsekwencjach. NIK już w 2010 r.⁹, a następnie w 2013 r.¹⁰ alarmowała, że niezrealizowanie bądź nieterminowe wykonanie zadań ujętych w KPOŚK może spowodować niewywiązanie się Polski ze zobowiązań zawartych w traktacie akcesyjnym, związanych z wdrożeniem dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, a w konsekwencji nałożenie przez Unię Europejską kar finansowych na nasz kraj.

Organy odpowiedzialne za opracowanie piątej aktualizacji KPOŚK już na etapie przygotowania tego dokumentu zaakceptowały, że Polska nie spełni wymogów dyrektywy co najmniej do końca 2021 r. Tym samym jego aktualizacja, niezgodnie z celem jej opracowania, nie stanowiła instrumentu zapewniającego pełne wdrożenie dyrektywy w okresie jej obowiązywania. Pomimo że dotychczasowe kontrole NIK wykazywały błędy w sposobie wdrożenia dyrektywy ściekowej, polegające przede wszystkim na niewłaściwym wyznaczeniu aglomeracji, niewystarczającym zaplanowaniu w nich przedsięwzięć dotyczących zbierania i oczyszczania ścieków oraz nieterminowej realizacji zadań, nie udało się ich uniknąć również w okresie objętym ostatnią kontrolą. Inspektorzy NIK ujawnili, że przyjęte w Krajowym Zarządzie Gospodarki Wodnej (dalej także KZGW) założenia, służące opracowaniu projektu piątej aktualizacji KPOŚK, a także sformułowane w KZGW

⁹ Kontrola realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 11.3.2010, nr ewid. 177/2009/P08116/KSR.

¹⁰ Kontrola realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 11.4.2013, nr ewid. 17/2013/K12001/KSI.

i PGW WP, a następnie przyjęte w Ministerstwie Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej założenia projektu jego szóstej aktualizacji, nie gwarantowały ujęcia w nich wszystkich wyznaczonych aglomeracji powyżej 2000 RLM. Jednocześnie w projektach tych dokumentów określono warunki wyposażenia aglomeracji w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie: 95% dla aglomeracji o RLM < 100 000 i 98% dla aglomeracji o RLM ≥ 100 000, pomimo że zgodnie ze stanowiskiem KE potwierdzonym wyrokiem TSUE z 6 listopada 2014 r. w sprawie C-395/13 KE przeciwko Królestwu Belgii, warunkiem spełnienia wymogu wyposażenia aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych jest realizacja tego zadania na poziomie co najmniej 98%, przy jednoczesnym nieprzekroczeniu 2000 RLM dla pozostałych 2%. Tym samym warunki wyposażenia aglomeracji w sieć kanalizacyjną zawarte w piątej aktualizacji KPOŚK, a także w projekcie szóstej, były niezgodne ze stanowiskiem Komisji potwierdzonym orzecznictwem TSUE. Dopiero w trakcie kontroli NIK w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej uwzględniono stanowisko KE i zmieniono założenia projektu szóstej aktualizacji KPOŚK.

Podstawowym warunkiem osiągnięcia zgodności z dyrektywą 91/271/EWG jest prawidłowe wyznaczenie aglomeracji. Pozwala to przede wszystkim na odpowiednie zinwentaryzowanie i zaplanowanie w KPOŚK niezbędnych inwestycji wodno-ściekowych na poziomie zapewniającym właściwe wdrożenie dyrektywy 91/271/EWG. Kontrolerzy NIK ustalili, że Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi

Śródlądowej, w ramach nadzoru i koordynacji zadań publicznych w gospodarce wodnej, zainicjował proces weryfikacji prawidłowości wyznaczania istniejących aglomeracji, wyrywkowo analizując uchwały przyjęte w 2018 r. i w 2019 r. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w maju 2020 r. polecił sprawdzenie przez PGW Wody Polskie wszystkich uchwał wydanych na podstawie ustawy – Prawo wodne. Obejmowało to także wprowadzenie comiesięcznego monitoringu dotyczącego liczby uchwał wpływających do PGW Wody Polskie w ramach procesu uzgodnienia. Zlecił także przeprowadzenie szkolenia pracowników PGW WP odpowiedzialnych za ten proces i wprowadzenie wewnętrznych standardów przeprowadzania weryfikacji w celu ujednoczenia sposobu wydawania decyzji.

W 40 z 44 skontrolowanych gmin wiodących terminowo (do końca 2020 r.) przyjęto nowe uchwały w sprawie obszarów i granic aglomeracji. W 6 uchwałach nie zapewniono jednak ujęcia wszystkich informacji wymaganych przepisami. W wyniku weryfikacji granic i obszarów w 24 aglomeracjach została zmniejszona ich wielkość w rezultacie wyłączenia obszarów o niewystarczająco skoncentrowanej zabudowie. Korekta obszarów i granic aglomeracji zalecana przez PGW WP miała jednak głównie na względzie konieczność osiągnięcia wskaźnika ich wyposażenia w systemy zbierania ścieków komunalnych, gwarantujące poziom obsługi wskazywany w stanowisku KE. Prowadziło to niekiedy do nieuzasadnionego wyłączenia z aglomeracji terenów spełniających kryteria określone w przepisach. W piątej aktualizacji KPOŚK w 2017 r., w wypadku

41 z 44 skontrolowanych aglomeracji, zakładano do końca 2021 r. budowę 1679,5 km lub modernizację 317,9 km sieci kanalizacyjnych oraz zwiększenie o 159,9 tys. liczby korzystających z nich mieszkańców, a także uzyskanie w ten sposób 6 845 270 RLM, co dawałoby wskaźnik zbierania ścieków za pośrednictwem sieci na poziomie 98,5%. W 41 aglomeracjach planowano również przedsięwzięcia dotyczące oczyszczalni ścieków komunalnych. Zakres planowanych inwestycji nie był jednak wystarczający, gdyż po ich zrealizowaniu na koniec 2021 r. tylko w 29 miały być spełnione wszystkie warunki dyrektywy 91/271/EWG. Jednak założenia te uwzględniały, jako wymagany wskaźnik zbierania siecią poziomą: 95% i 98%, w zależności od wielkości aglomeracji, a nie wskazywany przez KE poziom 98%, z zastrzeżeniem, że pozostałe 2% RLM nie może być większe niż 2000.

Niepokojący był ujawniony przez kontrolerów NIK stopień realizacji przez gminy lub przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne inwestycji związanych ze zbieraniem i oczyszczaniem ścieków w aglomeracjach objętych kontrolą. Aż w 31 z 44 przewidywano nieterminowe zakończenie realizacji przedsięwzięć ujętych w piątej aktualizacji KPOŚK. Ponadto tylko w 4 spełniono wszystkie warunki zgodności z dyrektywą 91/271/EWG.

Nadzór nad gospodarką ściekową w gminach

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie oceniła sprawowanie przez organy wykonawcze

kontrolowanych gmin nadzoru nad gospodarką ściekową. Ustalenia dokonane w toku kontroli, przeprowadzonej przez NIK w latach 2020–2021, dotyczącej zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, nie odbiegały w żaden sposób od stanu ujawnionego w ramach wcześniejszych badań kontrolnych Izby w tym obszarze.

Gminy nie posiadały rzeczywistych danych o liczbie mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej, przydomowych oczyszczalni ścieków (dalej także poś) oraz ze zbiorników bezodpływowych. Nie znały wielkości zbieranych i kierowanych do oczyszczenia ścieków, w tym nieczystości ciekłych, według sposobów ich zbierania. Generalnie w skontrolowanych JST nie posiadano danych o ilości ścieków powstających na terenie gminy i dopiero na potrzeby kontroli dokonywano ich oszacowania.

W 32 spośród 39 zbadanych gmin, które prowadziły ewidencje poś oraz zbiorników bezodpływowych, kontrolerzy NIK ujawnili, że nie były one kompletne. Tylko w 18 samorządach prowadzono kontrole prawidłowości opróżniania zbiorników bezodpływowych lub poś oraz posiadania wymaganych umów i dowodów uiszczenia opłaty za te usługi. W 5 były to tylko kontrole interwencyjne urzędu i/lub straży miejskiej, wynikające ze zgłoszonych skarg. Żadna z gmin – pomimo informacji o braku zawarcia przez właścicieli nieruchomości umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych – nie zastosowała przepisów ustawy z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹¹ (dalej

¹¹ Dz.U. z 2021 r. poz. 888, ze zm.

także ucpg), pozwalających na zorganizowanie tego zadania i wydanie związanej z tym decyzji o wysokości opłaty. W pięciu JST nie było nadzoru nad prawidłowością prowadzenia przez przedsiębiorców działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

Generalnie kontrolerzy NIK ujawnili, że w gminach w niewielkim stopniu wykorzystywano analizę danych i informacji zawartych w kwartalnych sprawozdaniach przedsiębiorców, pomimo ich przydatności w nadzorowaniu gospodarki ściekowej w gminie. Wynikało to przede wszystkim z niewielkiej skali egzekwowania od przedsiębiorców terminowego składania sprawozdań oraz ich rzetelności. W niemal połowie zbadanych gmin (20) nie dysponowano informacją o liczbie nieruchomości, które właściciele powinni podłączyć do istniejących sieci kanalizacyjnych (wybudowanych do końca 2017 r.) oraz o liczbie nieruchomości niepodłączonych. W tych samorządach nie identyfikowano także nieruchomości, których właściciele nie zapewnili ich podłączenia do sieci, mimo istnienia technicznych możliwości.

W okresie objętym kontrolą jedynie w 13 JST prowadzono postępowania administracyjne w sprawie nałożenia w drodze decyzji obowiązku przyłączenia do sieci kanalizacyjnej. Obejmowały one tylko 7% nieruchomości niepodłączonych do sieci, ustalonych w 26 z 44 gmin. W wyniku tych postępowań wydano łącznie 311 decyzji, z których 304 stały się prawomocne. Wykonało je tylko 40% zobowiązanych właścicieli. Pomimo to w żadnej z gmin nie skorzystano z możliwości wykonania zastępczego tych decyzji.

Brak prawidłowego nadzoru skutkowało także niskim poziomem zbierania nieczystości ciekłych z terenów nieskanalizowanych – w wypadku 2/3 gmin nie zapewniono odbioru połowy takich nieczystości.

Podsumowanie

Przeprowadzona przez NIK kontrola jednoznacznie wykazała, że niewłaściwe przygotowanie KPOŚK, a także niezrealizowanie lub nieterminowe wykonanie zadań w nim ujętych, spowodowało niewywiązanie się Polski z ustalonych na koniec 2015 r. zobowiązań traktatu akcesyjnego dotyczących dyrektywy 91/271/EWG. W konsekwencji błędy lub zaniechania ze strony organów administracji publicznej oraz jednostek przez nie nadzorowanych mogą spowodować nałożenie na Polskę przez Unię Europejską kar finansowych. Zagrożenie to jest tym bardziej realne w sytuacji wszczęcia przez KE postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w zakresie prawidłowości wdrażania dyrektywy ściekowej.

W związku z powyższym, w celu poprawy skuteczności działań dotyczących zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, Najwyższa Izba Kontroli sformułowała w wystąpieniach pokontrolnych oraz w Informacji o wynikach kontroli wnioski dotyczące m.in.:

- ujęcia w szóstej aktualizacji KPOŚK wszystkich istniejących po 31 grudnia 2020 r. aglomeracji, po wcześniejszej weryfikacji i zapewnieniu prawidłowości wyznaczenia każdej z nich;
- podjęcia skutecznych działań służących wdrożeniu bez zbędnej zwłoki wymagań dotyczących odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych określonych

w dyrektywie 91/271/EWG, przez zapewnienie wszystkim gminom realizującym inwestycje w prawidłowo wyznaczonych aglomeracjach optymalnych warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych, umożliwiających wykonanie wszystkich zadań zaplanowanych w KPOŚK;

- wprowadzenia w art. 3 ucpg delegacji dla ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej do określenia wymaganego zakresu danych niezbędnych przy realizacji celów prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków;

- wprowadzenia w art. 9o ust. 3 i 4 ucpg zmian umożliwiających uzyskanie z kwartalnych sprawozdań składanych przez przedsiębiorców, prowadzących działalność polegającą na opróżnianiu zbiorników bezodpływowych i transporcie nieczystości ciekłych, informacji pozwalających na skuteczne nadzorowanie postępowania z nimi, takich jak: dane właściciela nieruchomości, data wykonania usługi wraz z informacją, czy została wykonana w ramach okresowej umowy, czy na jednorazowe zlecenie;
- wprowadzenia sankcji za nieprzekazanie sprawozdania kwartalnego, o którym mowa w art. 9o ust. 1 ucpg;

- wprowadzenia w art. 9z ucpg kar pieniężnych za niewydanie decyzji, o których mowa w art. 5 ust. 7 oraz art. 6 ust. 7 ucpg;

- monitorowania przez Prezesa PGW WP stanu gospodarki ściekowej na terenach nieobjętych KPOŚK i podejmowanie działań sprzyjających prawidłowemu zbieraniu i oczyszczaniu ścieków z tych terenów;

- rozważenia przez Prezesa Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz zarządy funduszy wojewódzkich możliwości zapewnienia dofinansowania zadań realizowanych w ramach KPOŚK w formie bezzwrotnej;

- pozyskiwania przez organy wykonawcze gmin wszystkich niezbędnych danych oraz bilansowanie ilości powstających i oczyszczanych ścieków na terenie JST (do identyfikacji nieprawidłowości w postępowaniu ze ściekami właścicieli nieruchomości) oraz egzekwowanie od nich prawidłowego zbierania i pozbywania się nieczystości ciekłych;

- identyfikowania przez organy wykonawcze gmin wszystkich nieruchomości, które powinny być podłączone do sieci kanalizacyjnej oraz skuteczne egzekwowanie tego obowiązku od ich właścicieli.

PAWEŁ TRZASKOWSKI

wicedyrektor

Departamentu Środowiska NIK

Słowa kluczowe: aglomeracja, dyrektywa 91/271/EWG, dyrektywa ściekowa, Prawo wodne, równoważna liczba mieszkańców, RLM, ścieki komunalne

ABSTRACT

Collecting and Treating Waste Water Without Supervision – Threat of Severe Fines from the EU

The regulations of the European Union impose concrete responsibilities on the Member States related to treatment of urban waste. Poland has not been meeting them, that is why in February 2022 the European Commission started proceedings that – according to the estimate of the Ministry of Marine Economy and Inland Navigation (now the Ministry of Infrastructure) – may result in fines up to almost six billion EUR. NIK signalled this threat already in 2012. Still, the latest audit indicates that, although more than a decade has passed since then, municipalities usually do not have data on the number of inhabitants using their sewage systems, nor on those using onsite treatment systems, or drainless reservoirs. Also, municipalities do not measure the waste water produced in their area. In this situation, it is difficult to plan investments properly. This is one of several irregularities that have led to this strict stance of the European Commission. The article presents the findings of the NIK audit in detail. It comprised the following entities: the Ministry of Infrastructure, the National Board for Water Management of the State Water Management Entity “Polish Waters” (PGW WP; Wody Polskie), the National Fund for Environmental Protection and Water Management (NFOŚiGW), 16 regional funds for environmental protection and water management (wfośgw), as well as 44 municipalities and 44 waterworks and sewage system companies. NIK audited the measures taken by public administration bodies and their subordinate entities as for ensuring a comprehensive collection of urban waste and its proper treatment. The audit comprised, among other, planning, implementation, monitoring, coordination and supervision of activities related to waste water management.

Paweł Trzaskowski, Deputy Director of the Department of Environment of NIK

Key words: agglomeration, Directive 91/271/EEC, waste water directive, water law, equivalent number of inhabitants, RLM, urban waste